

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор університету

д. і. н., професор О. О. Пестуля

в. _____

2024 р.

ПРОГРАМА
фахового іспиту для здобуття ступеня бакалавра

вступниками за іншою спеціальністю, які вступають на основі вже здобутого ступеня бакалавра

Спеціальність 051 Економіка
освітня програма «Бізнес-економіка»

**Рекомендовано до
затвердження
на засіданні приймальної
комісії**

№ _____ від _____

О. О. Горячова
Відповідальний секретар
приймальної комісії

_____ О. О. Горячова

Полтава 2024

Упорядники: Рогоза М. С., завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Полтавського університету економіки і торгівлі, д.е.н., професор;
Перебийніс В. І., професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Полтавського університету економіки і торгівлі, д.е.н., професор;
Кононенко Ж.А., доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Полтавського університету економіки і торгівлі, к.е.н., доцент.

Рецензенти:

Махмудов Х. З., завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державного аграрного університету, д.е.н., професор;
Чайка І. П., доцент кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі, к.е.н., доцент.

Розглянуто на засіданні кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

19 березня 2024 р., протокол № 9

Зав. кафедри проф. Рогоза М.С.

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Перелік питань, що виносяться на фаховий іспит	5
Критерії оцінювання.....	9
Список рекомендованої літератури.....	10

Пояснювальна записка

Освітньою програмою підготовки бакалавра з бізнес-економіки зі спеціальності 051 Економіка при вступі на навчання вступниками за іншою спеціальністю, які вступають на основі вже здобутого ступеня бакалавра, передбачається фаховий іспит.

Мета фахового іспиту. Вступ на навчання за ступенем бакалавра полягає у визначенні рівня підготовленості вступників, які бажають навчатися у Полтавському університеті економіки і торгівлі за спеціальністю 051 Економіка, освітня програма «Бізнес-економіка».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння освітньої програми за ступенем бакалавра з бізнес-економіки вступники мусять мати базову вищу освіту та здібності до володіння знаннями, вміннями і навичками у галузі загальноекономічних та спеціальних економічних наук.

Характеристика змісту програми. Програма фахового іспиту ґрунтується на змісті освітньої програми підготовки бакалавра за спеціальністю 051 Економіка, освітня програма «Бізнес-економіка» й одночасно віддзеркалює вимоги до здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра, визначених у галузевому стандарті вищої освіти.

Порядок проведення фахового іспиту визначається Положенням про приймальну комісію ПУЕТ та Положенням про предметні екзаменаційні та фахові атестаційні комісії з проведення вступних випробувань.

Перелік питань, що виносяться на фаховий іспит

Тема 1. Бізнес-економіка: сутність та основні поняття

Бізнес-економіка в системі управління соціально-економічними системами. Управління в живій природі (управління погодою, врожаєм), у неживій природі (управління технічними системами), у суспільстві (управління соціально-економічними системами). Економічна теорія (політична економія, макроекономіка, мікроекономіка) як теоретична база бізнес-економіки.

Основні питання бізнес-економіки: персонал як головний фактор виробництва; капітал суб'єкта господарювання; інвестиції; витрати на виробництво та реалізацію продукції, собівартість; фінансово-економічні результати діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові поняття бізнес-економіки: господарська діяльність, підприємництво (бізнес), комерція, суб'єкти господарювання (господарські організації, громадяни України, іноземці та особи без громадянства), суб'єкти малого, середнього або великого підприємництва.

Методи дослідження бізнес-економіки: економіко-статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний, балансовий, нормативний, економіко-математичний, експериментальний, абстрактно-логічний.

Тема 2. Суб'єкти господарювання в системі національної економіки

Підприємства (види та організаційні форми): приватне підприємство, підприємство колективної власності; комунальне підприємство; державне підприємство; підприємство, засноване на змішаній формі власності; спільне комунальне підприємство; підприємство з іноземними інвестиціями; іноземне підприємство; унітарне підприємство; корпоративне підприємство (кооперативні підприємства, підприємства, що створюються у формі господарського товариства).

Господарські товариства: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства.

Колективні та приватні підприємства. Кооперативи: виробничі, обслуговуючі, споживчі (споживчі товариства), сільськогосподарські. Підприємства громадських та релігійних організацій. Приватні підприємства, фермерські господарства.

Громадянин у сфері господарювання. Права та обов'язки громадянина-підприємця. Кредитні спілки. Благодійні організації (благодійні фонди, благодійні товариства, благодійні установи тощо). Особисті селянські господарства.

Тема 3. Інфраструктурне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання

Інфраструктура ринку. Види інфраструктури: виробнича інфраструктура, соціальна інфраструктура. Інфраструктурні галузі господарства (транспорт, зв'язок, освіта, охорона здоров'я та ін.). Види

інфраструктури ринку: інфраструктура товарного ринку, інфраструктура фінансового ринку, інфраструктура ринку праці. Посередники.

Закупівлі матеріальних ресурсів. Управління закупівлями. Прийняття рішення "зробити або купити". Вибір постачальника. Економічний розмір замовлення. Система постачання "точно вчасно".

Складське господарство та управління запасами. Склади: функції та класифікація. Складські процеси. Матеріальні запаси, їх класифікація. Системи управління запасами: система з фіксованим розміром замовлення, система з фіксованою періодичністю замовлення, система із заданою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня, система "мінімум-максимум", система оперативного управління. Аналіз ABC-XYZ в управлінні запасами.

Збут (розподіл) продукції. Канали розподілу. Розподільча мережа. Функції посередників в каналах розподілу. Типи розподілу. Розподільчий центр (склад). Стратегії розташування розподільчих складів. Види товаропровідних мереж. Методи вибору варіантів розміщення розподільчих центрів.

Тема 4. Персонал

Сутність поняття „персонал”. Персонал, його види. Категорії персоналу: керівники, службовці, робітники. Промислово-виробничий та непромисловий персонал. Поділ персоналу за професіями, спеціальностями та рівнем кваліфікації.

Ефективність праці. Показники ефективності праці: продуктивність праці, трудомісткість. Методи вимірювання продуктивності праці: натуральний метод, трудовий метод, вартісний метод, метод умовних одиниць. Види трудомісткості: нормативна, фактична.

Напрями підвищення ефективності роботи персоналу. Фактори зростання ефективності праці: техніко-технологічні фактори; трудові фактори; наукові фактори; інформаційні фактори; природні фактори; організаційні фактори; техніко-економічні фактори; фактори власності; управлінські фактори; структурні фактори; організаційно-економічні фактори.

Тема 5. Капітал, основні та оборотні засоби

Поняття «капітал», «основний капітал», «основні фонди», «основні засоби». Фактори виробництва: праця, капітал, природні ресурси.

Капітал та його види. Структура капіталу. Власний капітал: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

Основні засоби: поняття, класифікація. Активи. Об'єкт основних засобів. Первісна, справедлива та переоцінена вартість.

Амортизація основних засобів. Знос основних засобів. Вартість, яка амортизується. Об'єкт амортизації. Строк корисного використання (експлуатації). Методи нарахування амортизації основних засобів:

прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, виробничий метод.

Оборотні засоби. Обіговий капітал. Обігові кошти. Обігові фонди (фонди обігу). Оборотні активи,

Тема 6. Інвестиції та інвестиційна діяльність

Поняття і класифікація інвестицій. Реальні та фінансові інвестиції. Прямі і непрямі інвестиції. Короткострокові та довгострокові інвестиції. Інвестиції приватні (акціонерні), державні, іноземні та спільні. Внутрішньодержавні та закордонні інвестиції.

Інвестиційна діяльність. Інвестиційний цикл. Етапи інвестиційної діяльності. Об'єкти інвестиційної діяльності. Суб'єкти (інвестори і учасники) інвестиційної діяльності. Корпоративні, інституційні та індивідуальні інвестори. Права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності. Ризики інвестиційної діяльності.

Інвестиційні проекти. Державний інвестиційний проект. Державна підтримка для реалізації інвестиційних проектів. Державне та місцеве інвестування.

Державне регулювання інвестиційної діяльності. Державна експертиза інвестиційних проектів.

Фінансові інвестиції. Прямі та непрямі портфельні фінансові інвестиції. Капітальна інвестиція. Типи фінансових інвестицій: власні інвестиції, інвестиції в кредит (інвестиційний кредит), готівкові еквіваленти (фонди грошового ринку).

Тема 7. Витрати на виробництво та реалізацію продукції

Собівартість продукції (робіт, послуг). Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг). Витрати, пов'язані з операційною діяльністю.

Класифікація витрат на виробництво. Прямі та непрямі витрати. Змінні та постійні загальновиробничі витрати. Основні та накладні витрати. Продуктивні та непродуктивні витрати. Виробничі та невиробничі витрати.

Кошторис витрат. Елементи собівартості. Кошторис витрат на виробництво. Повна собівартість. Загальновиробничі, загальногосподарські та комерційні витрати. Локальні кошториси.

Калькуляція собівартості. Методи калькуляції: простий, нормативний, позамовний. Види калькуляції: масові (періодичні); індивідуальні; проміжні; попередні (директивні); стандартні (нормативні); кошторисні; планові; звітні; галузеві; повні; виробничі; внутрішньогосподарські; змінних витрат; технологічні; загальні; параметричні; за центрами витрат.

Тема 8. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Дохід підприємства. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Роялті. Проценти. Фінансові доходи. Дивіденди. Дохід, який виникає в

результаті використання активів підприємства іншими сторонами.

Прибуток підприємства. Економічна роль прибутку. Функції прибутку. Види прибутку: загальний прибуток, прибуток від операційної діяльності, валовий прибуток. Напрями розподілу прибутку підприємства. Методи планування прибутку: метод прямого рахунку та аналітичний метод. Норма прибутку.

Бухгалтерський та економічний прибуток. Прибуток від звичайної діяльності та прибуток від надзвичайних подій. Прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та прибуток від позареалізаційних операцій. Прибуток від операційної діяльності, прибуток від інвестиційної діяльності та прибуток від фінансової діяльності. Маржинальний, валовий та чистий прибуток. Номінальний та реальний прибуток. Нормальний, низький і високий прибуток. Капіталізований і спожитий прибуток. Розподілений і нерозподілений прибуток. Санційний прибуток. Прибуток на власний капітал. Середній прибуток. Засновницький прибуток. Прибуток на інвестиції. Прибуток страховика. Втрачений прибуток.

Рентабельність. Коефіцієнти рентабельності. Види рентабельності: рентабельність активів, рентабельність продукції, рентабельність основних засобів, рентабельність продаж, рентабельність активів, коефіцієнт базової прибутковості активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність інвестованого капіталу, рентабельність сумарних активів, рентабельність чистих активів, рентабельність націнки, рентабельність загальних витрат, рентабельність виробництва.

Критерії оцінювання знань

Оцінювання знань вступників проводиться за 200-бальною шкалою. При цьому використовуються такі критерії:

190-200 балів	Вступник дав правильну, вичерпну відповідь на поставлене питання, продемонстрував глибокі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати власне ставлення до відповідних категорій, залежностей, явищ.
172-189 балів	Вступник у цілому відповів на поставлене запитання, але не зміг переконливо аргументувати власну відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, припустив несуттєву помилку у відповіді.
154-171 балів	Вступник отримує за правильну відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
134-153 балів	Вступник дав неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументації, показав задовільні знання літературних джерел.
100-133 балів	Вступник має неповне знання програмного матеріалу, але отримані знання відповідають мінімальним критеріям оцінювання.
0-99 балів	Вступник дав неправильну відповідь, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури, ухилився від аргументації чи взагалі не відповів.

Список рекомендованої літератури

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
6. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>
7. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 р. № 2275-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
8. Типове положення про планування, облік і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 1996 р. № 473. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP960473.html
9. Ватаманюк О. Бізнес-економіка: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018. 324 с.
10. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
11. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2023. 874 с.